

Ријеч Пиве

Плужине, година IX, број 81/82, април/мај/јун 2024. | Бесплатан примјерак

СЈАЈНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ ОБИЉЕЖИЛЕ СЕЗОНУ

Пивска прича – пун погодак

СТРАНЕ 22-23

Фото: Парк природе „Пива“

СЈЕДНИЦЕ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Домаћинствима до 6.000 еура за развој руралног туризма

СТРАНЕ 8-9

ДОЛА – МЈЕСТО ОПОМЕНЕ

Пивљани се окупили да обиљеже страшну трагедију

СТРАНЕ 10-12

Да је хотел мој, радио би већ четири године, имао три звјездице и 15 радника

СТРАНЕ 20-21

**Управа КМФ
Бајо Пивљанин:
Сезона за
радовање**

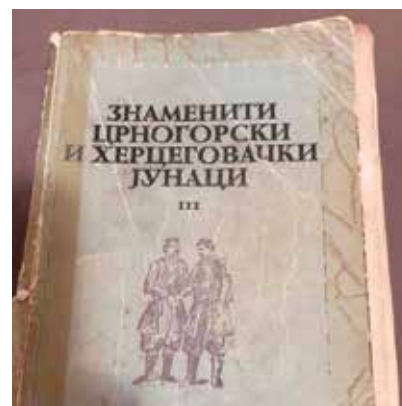
СТРАНЕА 25

На Вилића Гувну погинула 44 партизана

СТРАНЕ 29-30

**Неустрашиви
јунак и
праведни
човјек**

СТРАНЕ 26-29

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће “Наша Пива” д.о.о.

Ул. Александра Дивајна бр.1, Подгорица
ж/р 535-16526-68 | ПИБ: 03109372

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор: **др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић**

Власничка структура: "Наша Пива" доо 100%; тираж 500.

e-mail: rijec.pive@gmail.com

Завичај у срцу и души

Уморну душу радосница завичаја разиграла. Бритки вјетрови образе хладе. Још увијек сањам изворе хладне, што су галили и стишавали набујалост вреле младости. Жељан планине и свјежег даха, жељан озебле планине, радостан и усхићен. Планина ми је очева постојбина и мој доживљај.

Дјетињство ме пробудило, озарило одрастање. Јутро на врху планине ме уздигло и вратило ми ону љепоту коју памтим. Жудња за звијездама треперавим, зјенице ми отворила. Бескрајно пространство заогрнуло висоном љепоту и сав доживљај, док пјесма повјетарца тишином прати и свира, мелодију живота, незапамћених и чудесних виђелица. Погледи иду од бескраја у даљину јуре невиђелицу ради виђења. Простуте жеље по пространству се таложу по точилима мисли радосница. Каче се о звијезде, додирујући тек изникле цвјетове у зеленилу. Хоћу да ми је ово данас сјутра и даље у бескрају уживања.

Из мрачне ноћи зора ваздигла обрве, трепери обзорје. Расули се Сунчеви ђердани преко небеског свода и у млазевима радост са истока крену. Извори бију у дамарима, вода клокоће и пршти по бијелим облацима. Очи орошене јутарњом свјежином журе да виде бајковитост пивских простора. Роса са трава умива планину и камење, док небо блиста у капима. Како се само чује тишина док кротко ходи с планине на планину, изврће кањоне и спаја са небом. Милује вјетар прекрасну Пиву, трава млаза док цвјетови пуцају. Сунце са мном шета планином, поче и камен топлину да шири.

Ноћу звијезде не престају да трепере са небеских висина и сваке ноћи по једна се спусти у срце моје Пиве показујући ту узвишеност споја неба и земље.

Доље испод затравило и зарасло до непроходности. Зелени се

Пише: Радомир Бајо ЈОЈИЋ

бујна околина. На самом извору, стакласти клобучићи, избијају и нестају губећи се према кањону обраслом и непроходном. Долазећи на појило, дивокозе, опрезом, скоро нечујно, прилазе хладним и бистрим наточеним водом удубљењима. Клике орао, у небеским висинама раширених и испружених крила, као да жели да премости све планинске врхове Пиве, дан пјева.

Зими опет осване бјелина у бесконачност људскога погледа. Сњијег огрнуо читави простор и повио га у своје бијеле прекриваче. Непрестале падање сњијега. Утркују се пахуљице, које се ковитлају и лелујају као огромни рој бијелих пчела. Слажу се влажне сњијегне кокице једна на другу, па се покривач повећава из трена у трен, као да домаћица изручује гомиле шлага на тарту. Наслонила се планина на небо и подупрла својим висовима. Изнад кућних кровова, прекривених сњијегом, дижу се праменови дима вијорећи се лепршају, личе на

огромне перушке које се играју и титрају у простору и времену.

Пива, то прекрасно пространство, подијељено ријекама Комарницом и Пивом на бајковиту и питому Жупу и чудесно лијепу Планину. Не знаш шта је љепше. Пиву су оивичиле и заградиле планине; Дурмитор, Маглић, Волујак, Кручица, Голија, орловска полетишта, а сву ту љепоту украсили предивни кањони Пиве, Таре, Сушице, Врбнице и Комарнице, који премашују све свјетске љепоте и не дају се поредити. Села, ушушкана и омеђена својим топонимима, ослањају се на љепотом новоизграђене Плужине, град укуса и видног допадања, окупане у зеленилу и осликане у смарадној боји језера. Кад сунце сједне из Кручице, бљештаво руменило обасја простор насеља и околине. Природно окружење, чудесно лијепо, уклопљено у доживљај раван сну и нестварном, сулудо природно и дивље, а питомо по складу и осјећају, све са људима који као да су од бога задужени да сачувају сву ту стварност, створену за поглед, уживање и показивање, до самог краја, у којем досеже сазнање људског осјећаја. У Пиви можете да ловите рибу са једног мјеста у три ријеке, можете да планинарите, идете на рафтинг, да пловите и крстарите прелијепим језером, највећим базеном чисте, бистре пијаће воде.

Пива је некадашње станиште Баја Пивљанина, Лазара Сочице, Вула Ацића, Стојана Чупића, Гаговића и свих других паметних, учених часних и надасве добронамјерних људи.

Пива је прави земаљски рај како је рекао пјесник Слободан Марковић, само треба доћи и видјети тај рај. Пиву носим у срцу и души и зато сам јој посветио својих петнаест књига, а после свега реченог и написаног, зар није довољан разлог зашто волим Пиву.

И поред великих природних потенцијала, Пива је суочена са трендом константног раста одлазака свог становништва. Алармантном стању посебно доприноси, чињеница да по завршетку студија и немогућности запослења у нашем граду, млади људи добијају шансу и остају у великим центрима. То је оставило дугорочне озбиљне посљедице по развој и перспективу нашег краја.

Ни по питању природног прираштаја стање није пуно боље. Нарочито је то видљиво на сеоском подручју гдје је често број ученика само незнатно већи или исти са бројем запослених у школи. Додуше, велика већина села је без и једног ученика, па су школе затворене. Уочљиво је да у селима има пуно више кућа него становника. У самим Плужинама број првака је једноцифрен. Оно што је веома видљиво, па не може нико да негира, је чињеница да су нам улице од јесењих дана полупразне и да се сијалице не пале у многим домовима. Готово смо остали без најважнијег ресурса а то становници. Недавни попис је то потврдио да је број становника Општине смањен за трећину у период од претходног пописа. Резултат је и лошији јер млађи дио популације, живи и ради у већим центрима и није се још одјавио. Додаћу томе да је просјек старости изнад 60 година и да нас, нажалост, један дио суграђана напушта заувјек. То је наша стварност.

С друге стране, СНП суверено влада Пивом посљедњих 26 године, и није адекватно одговорио потребама наших суграђана. Општина Плужине има стабилан буџет, који за ову годину износи 8.333.850 еура и један од највећих по глави становника у Црној Гори. Махом је пуњен од ресурса које нам је природа подарила т.ј. вода и шума, а не ничије посебно знање и прегалаштво. Анализом стања да се закључити да су реакције локалних власти на очигледне проблеме биле споре и за кашњење.

Зато ћу презентовати, реалне развојне шансе, наша конкретна програмска одређења и начин на

РИЈЕЧ ОДБОРНИКА:
ДРАГАН РУЖИЋ (ДПС)

Равномјерни развој, а не привилегија појединаца

који би била остварена. Промоција транспарентности трошења новца, као једног од кључних елемената борбе против корупције подразумева да развијемо флексибилан и ефикасан систем дјеловања локалних органа управе који ће бити сервис грађана и безрезервна подршка инвеститорима и предузетницима.

Да би се иселјавање становништва зауставило или бар успорило, потребно је направити корјенисте промјене у локалној политици. Нови квалитет живота би био омо-

гућен кроз много издашнија улагања у туристички и пољопривредни развој, подршком предузетништву и отварањем нових радних мјеста. Производња здраве хране има посебно мјесто у нашим циљевима за стратешки развој општине Плужине. Знање и вјештине, интелектуални и научни потенцијали морају бити темељ успеха и развоја.

Плужине су општина која у својој историји баштини идеју антифашизма као и идеју социјалне правде. Посебну бригу треба показати но-

вом социјалном политиком и нашом обавезом пружања помоћи најугроженијем дијелу становништва, кроз социјална давања као и кроз оснивање дневног центра.

Младим брачним паровима потребно је помоћи у куповини стана под повољним условима и обезбиједити запослење једног супружника. Потребно је обезбиједити и неповратна средства за младе предузетнике и жене у бизнису.

Плужине су све више препознате а и све видљивије од страних и домаћих

туриста. Основни задатак мора бити и очување нетакнуте природе и што већа и садржајнија понуда.

Забрињавајуће је да се отпадне воде не прерађују већ отичу директно у језеро. Да посјетим то је једна од обавеза Електропривреде Црне Горе. До 2020.г. нападана је власт ДПС-а да то стопира, али питање зашто нема помака у посљедње четри године. У сваком случају, требало да се убрза почетак радова на постројењу за прераду отпадних вода. То не може да чека.

Унапређењу туристичке понуде могло би се допринијети кроз изградњу шеталишта обалом Пивског језера (од града до Граца), изградњу приступног пута за понирање чамаца у језеро и марину, изградњу бицикличке стазе Горанско-Равно...

Неодложно је ријешити проблем паркинг мјеста, посебно код капеле и зграде општине.

Комунално предузеће потребно је кадровски ојачати и опремити модерном механизацијом и опремом и створити услове да обавља готово све послове, модернизације и одржавања локалних путева у Општини, што би довело до отварања нових радних мјеста. Неопходно је трајно ријешити проблем комуналног отпада.

Највећи дио територије општине Плужина налази се на руралном подручју, па је јасно да становници мјесних заједница најбоље препознају проблеме са којима се сусрећу. Њихови ставови би могли увелико допринијети равномјерном развоју и доминантном утицају у одлучивању у јединственом систему локалне самоуправе. То смо препознали и за такву реалност ћемо се искрено залагати.

Што се тиче значајних државних пројеката, ту су изградња хидроелектрана ХЕ Комарница (испитивања и пројектна документација завршена), Хе Крушево, реконструкција пута Плужине – Ш.Поље (подржана од ЕУ у изради тендерске документације), мост на Тари и наставак пута до Фоче, као и реконструкција и асфалтирање путног правца Горанско - Смријечно-Равно-Гацко.

Само инвестиционо улагање у ове пројекте снажно би се одразило и на све остале привредне гране у Општини.

И на крају сматрам да бенефити укупном развоју наше Општине не смију бити привилегија појединаца већ морају бити равномјерно расподељени и свима доступни.

Имајући у виду горе наведено, јасно је да ћемо се залагати за дугорочан, одржив и динамичан развој Плужина.

Држава може доказати незаконитости у продаји ПТК „Бајо Пивљанин“

У овој рубрици председник Општине Слободан Делић одговара на питања која постављају грађани. Сви заинтересовани питања могу послати посредством мејла rive@gmail.com или путем телефона редакције 068 896 925 (SMS; VIBER)

Председник Општине Слободан Делић

Веско Лучић (47), трговац:

Село Сињац одавно је у тешкоћама због водоснабдијевања током љетњих мјесеци. Тај проблем увеликој мјери отежава одржавање воћњака и башта у којима узгајамо поврће, што је традиционално важан извор прихода већине мјештана. Постојећа каптажа давно је саграђена и сада је неопходна санација или изградња нове. Да ли можемо очекивати помоћ Општине како бисмо превазишли овај дугогодишњи проблем?

За село Сињац до сада није било захтјева за поправку или уређење водовода. У складу са могућностима а по захтјеву мјештана Општина ће подржати поправку предметног водовода.

Драган Голубовић Бат (75), угоститељ:

Послије Другог свјетског рата бројне пивске породице током колонизације напустиле су огњишта и одселиле у Војводину. Тадашњим Законом земљиште и објекти у Пиви су им одузети и припали су држави. То је био неправедан процес, јер су та имања данас до крајности девестирана, а куће и остали објекти урушени. Да ли потомци колониста могу имати Вашу подршку уколико пожелеле да обнове огњишта својих предака.

Процес одсељавања становништва се дешавао прије више од 50 година. Начин на који су рјешавани имовинско правни односи колониста није ми познат. Општина константно покушава првенствено да задржи постојеће становништво у Плужинама кроз низ мјера и активности које спроводи. Колико знам, нико од људи који су напустили Пиву кроз колонизацију није показао интересовање да се трајно врати.

Миле Шашовић (77), пензионер:

Око 11 милона квадратних метара земљишта и бројне друге некретните у Пиви припале су за багателан износ предузећу Царине, односно његовом власнику Чеду Поповићу. Већина те имовине је у катастрофалном стању, а фарма на Пишчу сада има неколико стотина оваца, а прије приватизације стада су бројила и по неколико хиљада грла. Остатак имовине некадашњег пивског гиганта ПТК „Баја Пивљанин“ углавном је девестиран. Та приватизација допринијела је и расељавању из Пиве, као и затварање других компанија. Да ли Општина у оквиру својих ингеренција може допринијети да се проблем превазиђе и имовина врати општини, односно држави. Интересује ме колико пореза је до сада општина наплатила од Чедо Поповића, шта савјетујете стотинама Пивљана који су ваучере уложили у ПТК „Баја Пивљанин“ и који су мањински акционари (односно сувласници) те вриједне имовине. Шта је са судским споровима које је Општина раније покренула против предузећа Царине?

Процес приватизације државних предузећа се дешавао кроз поступак и надзор који је дефинисала држава односно тадашња Влада Црне Горе. Такође, законима исте те власти земљиште које је некад било општинско је прешло прво у државно власништво, а након тога и у власништво корисника у овом случају „Баја Пивљанина“. Са садашњег позитивно правног становишта, општина не може ништа урадити како би вратила наведену имовину. Кроз процес приватизације имовина је прешла у власништво новог власника. Држава може да докаже незаконитости у процесу приватизације и да читав поступак врати на почетак. Често се исто и најављује, не само у случај „Баја Пивљанина“ него и у случају свих приватизација у Црној Гори. Мислим да су ваучери који су улагани у „Баја Пивљанина“ доживјели исту судбину као и фирма.

Општина Плужине је наплатила до сада близи 400.000,00 еура по основу пореза на непокретност од компаније „Царине“ ДОО.

СЈЕДНИЦЕ СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

Домаћинствима до 6.000 еура за развој руралног туризма

Подршка се реализује као помоћ за адаптацију постојећих објеката у сврху пружања угоститељских услуга у сеоским домаћинствима; реконструкцију постојећих објеката у сврху пружања угоститељских услуга у сеоским домаћинствима; изградњу угоститељских објеката у руралним сеоским домаћинствима и набавку одговарајућег намјенског намјештаја и опреме за угоститељске објекте у сеоским домаћинствима

Одборници у Скупштини општине на сједници одржаној почетком априла усвојили су Одлуку о додјели подршке за развој руралног туризма којом је предвиђено да свако домаћинство које испуњава прописане ус-

лове може конкурисати за средства подршке за пројекте и инвестиције у области руралног туризма. Циљ Одлуке је унапрјеђење квалитета услуга и понуде у сеоским домаћинствима, предрачунска вриједност пројеката и инвестиција може из-

носити до 10.000 еура, а подршка може износити до 60 процената пројекта или инвестиције, односно максимално шест хиљада еура. Подршка се реализује као помоћ за адаптацију постојећих објеката у сврху пружања угоститељских

услуга у сеоским домаћинствима; реконструкцију постојећих објеката у сврху пружања угоститељских услуга у сеоским домаћинствима; изградњу угоститељских објеката у руралним сеоским домаћинствима и набавку одговарајућег намјенског намјештаја и опреме за угоститељске објекте у сеоским домаћинствима.

Право на подршку имају регистровани пружаоци угоститељских услуга у сеоском домаћинству на територији општине Плужине, а услови за добијање подршке су: пребивалиште на територији општине Плужине; одобрење за обављање угоститељске дјелатности; посједовање рјешење о упису у Централни туристички регистар; рјешења о упису у регистар пољопривредних газдинстава и непокретност на сеоском подручју на којој се планира адаптација, реконструкција или опремање постојећих, односно изградња нових објеката.

Поступак остваривања права на подршку покреће се пријавом на јавни позив, који расписује надлежни орган локалне управе, најкасније до краја априла текуће године.

На истој сједници одборници су усвојили и Одлуку о субвенција-

ма за набавку резервоара за воду и пратеће опреме. Подаци о начину аплицирања за подршку руралном развоју и за набавку резервоара за воду обављени су на сајту Општине.

На истој сједници донијет је Локални акциони план за младе за 2024. годину, усвојен је Извјештај Предсједника Општине о раду и остваривању функција локалне самоуправе за 2023. годину.

Одборници су прихватили извјештаје о реализацији Плана управљања Парком природе "Пива" за 2023. годину, о пословању ДОО Комунално Плужине за 2023. о реализацији Плана узгоја, заштите и експлоатације шума у 2023. години и План узгоја, заштите и експлоатације шума за 2024. Усвојена је Информација о реализованом Годишњем ловном плану за ловну 2023./2024. годину и Годишњи ловни план УЛР „Бајо Пивљанин“ Плужине за ловну 2024./2025. годину као и Информација порибљавању акумулационог језера.

На сједници одржаној 5. јуна одборници су усвојили Одлуку о накнади за комунално опремање грађевинског земљишта, као и услове за остварење права на умањену накнаду. Висина накнаде се утврђује у

зависности од: степена опремљености грађевинског земљишта; просјечних трошкова опремања грађевинског земљишта; зоне; врсте објеката и учешћа инвеститора у комуналном опремању грађевинског земљишта.

Овом Одлуком прописују се висина, услови, начин, рокови и поступак плаћања накнаде за урбану санацију (у даљем тексту: накнада). На истој сједници усвојена је Одлука о накнади за урбану санацију.

Урбана санација је скуп планских мјера и услова којима се унапређује карактер изграђеног дијела грађевинског подручја и јавних површина девастираних бесправном градњом, врши њихово комунално опремање и спроводе мјере урбане ревитализације у циљу санирања дјелимично реализованих инвестиција.

Одборници су усвојили Одлуку о успостављању сарадње и братимљењу општина Плужине и Билећа којом је предвиђено да се на принципима изражене воље, међусобног уважавања и обостраних интереса, успоставља сарадња и братимљење у областима културе, спорта, образовања, туризма, и другим областима од заједничког интереса.

ДОЛА – МЈЕСТО ОПОМЕНЕ

Пивљани се окупили да обиљеже страшну трагедију

Постоје мјеста на којима је и тишина прегласна. Таква су Дола, у Пиви, мјесто гдје су 7. јуна 1943. године убијена 522 становника Пиве, а међу њима и 109. дјеце. Постоје мјеста на којима је свака ријеч сувишна, јер су она страдањем, крвљу и плачем исписала историју. Таква су Дола, мјесто гдје је породица Верун престала да постоји, а дијете Митре и Малише Ђикановић није дочекало ни име да добије јер је убијено у тренутку доласка на свијет. Постоје мјеста која опомињу, боле и подсјећају. Таква су пивска Дола

И овог 7. јуна окупили су се Пивљани да обиљеже страдање својих племеника, а свету архијерејску литургију служио је епископ будимљанско-никшићки Методије, уз саслужење свештенства и монаштва.

„Само они који убију другог човјека нијесу убили тог човјека. Себе

су убили, душу своју су погубили. И то је најстрашније од свега. Они који су задобили вјечну смрт, за њима треба кукати и плакати и Богу се молити да то нас не снађе. На то нас опомиње ово страшно мјеста. Празник је празновање живота, не играње, пијење и весељење без смисла, него празнујемо живот

који нам је Христос дао. И на овом мјесту поклања, букти живот, ова света обитељ је знак јасан томе и симбол који показује Христову побједу живота над смрћу. То је смисао нашег данашњег сабрања. Не да настављамо врзино коло зла и да га умножавамо, него да дубоко разумијемо шта је смисао овога живота

и како задобити благодат Божију. Како учинити све да ово мјесто које се зове Земља постане мало љепше мјесто за живот, подношљивије“, казао је владика Методије током бесједе.

Протојер Предраг Шћепановић казао је да у традиционалној кинеској медицини постоји метода да када се оболу од неке тешке болести, онда се пусти крв и човјек оздрави. Као да је, како је истакао, „нашем роду требала крв најневинијих жртава“.

„Ове пуне тишине говоре више од свих ријечи овога свијета.... Колико је Јаглика Аџић било, само ће Бог знати. Он их је уписао у вјечни поменик, и у вјечну књигу. Били смо дужни и прије да за њихова имена знамо, али ето, никада није касно. Зато, нека нам опросте они, што смо дуго ћутали, што смо дуго заборављали, и што смо њихову жртву предали, и релативизовали“, казао је Шћепановић.

Како је истакао, морамо да праштамо, али не смијемо да заборавимо.

„Нека њихова жртва буде пострек да и ми у овим временима страшим, које је отац Јустин назвао вијек атомске технике и прашумске етике, да будемо и останемо људи. Кад сам први пут дошао овдје имао сам два осјећања – да је ово најсветије мјесто у данашњој Црној Гори после манастира, или уз манастир Острог а друго осјећање стида што сам као ђак основне школе на републичком такмичењу из историје знао сва питања једино нијесам знао за Пиву и за Велику“, истакао је протојереј.

Након причешћа окупљених освештан је и пререзан славски колач који је донио овогодишњи домаћин Ненад Ђаласан.

„Својим мукама поразише крвнике, никад крви сите, да види несој како се пролази кроз капију вјечности...Никада са овог мјеста није било, а надам се неће ни бити позива на освету, јер моје племенито племе је знало и зна за јунаштво и чојство. Знамо да немамо право да обезвјеђујемо нашу мученичку крв. Праштање је врлине, али се

прашта онолико колико се опроста иште. А нико од нас не зна да се никад, нико од хиљаде злочинаца покајао. Него нека свако свој гријех гноси до оног који ће судити живима и мртима, нашег господара Бога“, поручио је Ђаласан.

У Долима су били присутни и амбасадори Руске федерације и Србије, Владислав Маслеников и Небојша Родић, предсједници општина Плујине и Никшић, Слободан Делић и Марко Ковачевић, предсједници Скупштина општина Никшић, Жабљак и Тиват, Немања Вуковић, Иван Поповић и Миљан Марковић, који су и положили вијенце на једно од спомен обиљежја. Вијенац је положио и потпредсједник Владе Момо Копривица.

„Невини страдалници у распетом Пиви дио нашег историјског памћења и културе сјећања. Трагична збивања која су односила животе невиних људи и доводила до патњи и страдања, опомена су цјелокупном човјечанству да се никад, нигдје и никоме не понови“, поручио је Копривица.

Сјенима убијених поклонили су се и представници комуниста и бораца, а организовано су дошли и ученици образовних центара из Плуџина и Шавника.

Невине жртве у Долима биле су подијелене у три групе – једну су чинили мушкарци старији од 15 година, другу жене и дјевојке, а трећу дјеца. Редослијед убијања био је обрнут.

Крваво губилиште преживио је само Милош Гломазић који је преминуо 1986. године. У тим долинама је 1977. године направљен меморијални комплекс, рад вајара Луке Томановића, који се састоји од четири споменичка дијела у којима се налази по један централни скулптурални мотив, а који просторно и симболички креирају једну цјелину. Ријеч је о скулптурама „Руке“, „Мајка са дјецом“, чији поетсаки назив је „У крилу бронзане мајке“, женска костурница – спомен плоча стела и мушка гробница – „Тужбалица“.

У Пиви је од 6. до 12. јуна 1943. године, убијено 1.290 Пивљана, међу којима је било 549 дјеце и омладине до 20 година. Тих дана је у сваком селу пивске жупе било по једно стратиште.

Свети архијерејски сабор СПЦ је

ЗАЈЕДНО СТВАРАЈУ ТРАДИЦИЈУ БОЛА И СЈЕЋАЊА

Са Пивљанима су били и побратими из Велике и Горње Ржанице, које је зближила иста невоља и исто страдање. Тамо је иста СС јединица, потпомогнута брдском „Скендербег“ дивизијом, 28. јула 1944. године на најсвирепији начин убила око 600 људи, жена и дјеце.

„Пивско племе и Велику су збрлатимила стратишта недужних и невиних жртава, чију жртву оплакујемо и чувамо од заборавља, заједно стварајући традицију бола и туге, али и памћења и васпитања млађих генерација. На овим језивим успоменама у пијетету према недужним жртвама преносимо истину на генерације, а у болном сјећању налазимо величину поштовања према невиним жртвама“, казао је у име Величана, Саво Јокић.

Подсјетио је да ове године у Велици обиљежавају 80 година од злочина о коме се дуго ћутало.

„За два сата направљен је злочин изнад геноцида, који је деценијама прикриван, истина уништавана, а ништа мањи злочин је и прећутати, сакрити или га заборавити“, казао је Јокић.

Резолуције о злочинима у Пиви и Велици усвојена је од стране Скупштине Црне Горе у јулу 2022. године.

2017. године канонизовао све жртве злочина у Пиви, а дан њиховог спомена је 7. јун.

На иницијативу братства Благојевић, 2006. године изграђена је црква, типа ловћенске капеле, посвећена Светом Јовану Крститељу, у којој су на пергаменту исписана имена свих жртава фашистичког терора у Пиви.

Организатори помена су Епархија будимљанско-никшићка и Центар за културу Плуџине, а уприличен је пригодан културно-умјетнички програм у коме су учествовали хор „Преподобне Мати Ангелине“ предвођен професорицом Аном Бојић, рецитаторка Ана Туфегџић и гуслар Иван Булић.

Светлана МАНДИЋ (Вијести)

„Пива dance“ камп

Плесни Клуб Royal из Никшића и Плесни клуб Flash из Плујине су претходног викенда (15-16 јун) организовали први по реду „Пива dance“ камп. Ова прича је само корак даље у односу на организацију плесних концерата претходних година.

Ангажовани су реномирани инструктори Edgaras Kerge Литванија, Samantha Hernandez Холандија, Benjamin Xaferi Словенија, Дијана Јајчевић БИХ и Сања Дракуловић Црна Гора из свијета модерног плеса - хип хоп и балет, који су са полазницима кампа, њих више од 150, два дана вјежбали и унапређивали вјештине из ове области.

Током трајања кампа владала је сјајна атмосфера, а полазницима је поред плеса организована и возња језером и мајице кампа. На крају кампа организовано је и такмичење у 1 на 1 у борбама у хип хопу и савременом балету. Један од организатора Милош Аџић уручио је скромне награде побједницима Софији Буррић и Ђини Тошковић. Генерални покровитељ кампа је општина Плујине, а у организацији помоћ смо имали од стране Парка природе Пива.

„Поносан сам и срећан што смо плесној заједници омогућили организацију оваквог плесног кампа који је битан за напредак и унапређивање плесног знања. Са друге стране плесачи из Црне Горе су дошли у великом броју јер су препознали камп као своју одскочну даску у такмичарској каријери. Организација је протекла без било каквих потешкоћа по тачно припремљеној сатници на шта смо посебно поносни.

Од свих колега смо добили позитиван feedback и захвалност на успомене које ће дуго памтити. Волио бих да камп у будућности доживи међународну популарност а ми ћемо се трудити да доводимо највећа имена у свијету плеса и да плесно знање подижемо на већи ниво“, рекао је Милош Аџић.

МАТУРАНТИ

ГИМНАЗИЈА

Аврамовић Стефан
Бајагић Ђорђе
Гломазић Јованка
Јокановић Данило
Јоковић Нада
Јововић Богдан
Лучић Анђела
Маџаревић Данијела
Недић Милена
Осмајић Ана
Васовић Николина
Разредни старјешина:
Нена Радојичић

ТЕХНИЧАРИ ПРОДАЈЕ

Ђаласан Иван
Цицмил Радман
Мићановић Босиљка
Тодић Мимо
Разредни старјешина:
Славко Миљанић

ПРОДАВЦИ

Јововић Александра
Данијела Шимун
Разредни старјешина:
Стефан Ранитовић

НАГРАДЕ НАЈБОЉИМА

Предсједник Општине Слободан Делић као и претходне године наградио је најбоље ученике завршних разреда средњих школа у Пиви. Млади људи су темељ сваког друштва. Зато је наше опредељење да наставимо и даље да их подржавамо, унапређујемо и стварамо што боље услове за рад - рекао је Делић. Награђени су лучаши Ђорђе Бајагић, Јованка Гломазић, Анђела Лучић, Данијела Маџаревић и Милена Недић.

Ђаку генерације Основне школе Нинку Ћаласану награду су уручили представници Удружења Дурмитораца Мирчета Јокановић и Томаш Ковијанић.

ПОЛУМАТУРАНТИ

Бајагић Марко
 Бајагић Иван (Стабна)
 Ћаласан Никола
 Ћаласан Нинко
 Дубљевић Анђела
 Голубовић Богдан
 Грубач Нађа
 Крунић Никола
 Мићановић Јана
 Мирковић Милојко
 Недић Лидија
 Никчевић Јелена
 Первановић Ђорђије
 Симуновић Василиса
 Тадић Илија
 Васовић Иван
 Васовић Коста
 Разредни старјешина:
 Бранка Ћаласан

Почетком маја пригодном свечаношћу на којој су наступили ђаци свих генерација обиљежен је Дан Образовног центра у Плужимама, а неколико дана касније и Дан ОШ „Бећко Јововић“ у Стабнима. Овом приликом објављујемо фотографије са тих свечаности.

ЧУВАР ТРАДИЦИОНАЛНИХ ВРИЈЕДНОСТИ

Књига „Очев наук” Милоша Кецојевића представљена је у Никшићу

Милош Кецојевић из Никшића већ годинама пише поезију и прозу и кроз писану ријеч чува традицију и културно наслеђе. Наставио је то и најновијом књигом “Очев наук” која је промовисана у никшићком “Захумљу”.

У књизи “Очев наук” налази се 11 прича и десет епско-лирских поема у којима Кецојевић, према ријечима рецензента Спасоја Бајовића, наставља “да трага по завичајној прошлости, сакупљајући зрна истине о многим догодовштинама, о негативним и позитивним ликовима”.

“Гдје се преплићу категоријални појмови добра и зла, проблеми кризе морала, питање човјештва и нечовјештва.

У својим новим причама Кецојевић чува традиционалне вриједности свога рода, његове норме, правила, обичаје, осуђује људску пакост и љубомору, уздиже племенитост и доброту”, казао је Бајовић.

Рекао је да очеви науци причама дају тон и боју, освјетљавају колективно кроз призму појединачног, афирмишу човјека и људско добро, што аутору помаже да расплиће причу, пребаца тежиште из једног простора у други, чинећи је на тај начин занимљивом”.

“Иновативност и специфичност Кецојевићеве нове књиге огледа се и у језику и употреби архаизама, заборављених ријечи, фраза, кованца...

Тако језик добија на дубини чије основно значење тежи љепоти стила и разумијевања синтаксичких односа међу ријечима. Све у свему стиче се утисак да је Кецојевић

“Очевим науком” успио да направи нови искорак у свом стваралаштву”, закључио је Бајовић.

Мр Славко Милић казао је да је “Очев наук” ново остварење у духу старог сјаја Милоша Кецојевића,

“непролазног пролазника у свијету писане ријечи и заточеника никада пролазног, архаичног, лирског, епског и прозног казивања”, који је овјековјечио оца, “градећи му храм незаборава”.

“Кецојевић кроз књигу читаоцима оставља вриједан залог, а својим потомцима за наук како и на који начин треба живјети, што се не смије чињети и како се мора однијети према ономе што је неправедно учињено”, казао је Милић.

Кецојевићев приповједачки поступак ослања се на богато наслеђе реалистичке прозе са хумористичком интонацијом, додао је, док се у његовим причама преплићу историја, легенда, фикција, стварност, заноси колективног памћења и релативизам животне реалности.

“Кецојевићев наративни свијет је чврсто ослоњен на обичаје и вјеровања и јасно указује да један човек не може побјећи од догађаја које до-

носи живот...

Ова казивања дају одговор на вјечита животна питања о смислу постојања”, истакао је Милић.

Кецојевић је кроз приче и поеме, према ријечима Илије Бајовића, приказао живот наших предака, њихову борбу, успоне и падове, али је исто тако “посветио посебну пажњу односима у породици гдје се јасно може уочити да је породица нашим прецима била главни и једини ослонац”.

Снежана Пејовић Ратковић сматра да Кецојевић настоји да историју и духовно наслеђе стопи у једно, да “дах прошлог и садашњег доведе причањем на један нов ниво, дајући му печат свевременог”.

“Кецојевић настоји да пренесе народу и поклони дио културне нам и историјске ризнице. Тумачење народног духа и оданост народном бићу, темељу и коријенима се поставља као задатак. Из патријархалне средине и хришћанских начела Кецојевић доноси амбијенту једноставну и ослобођену културу приповиједања.

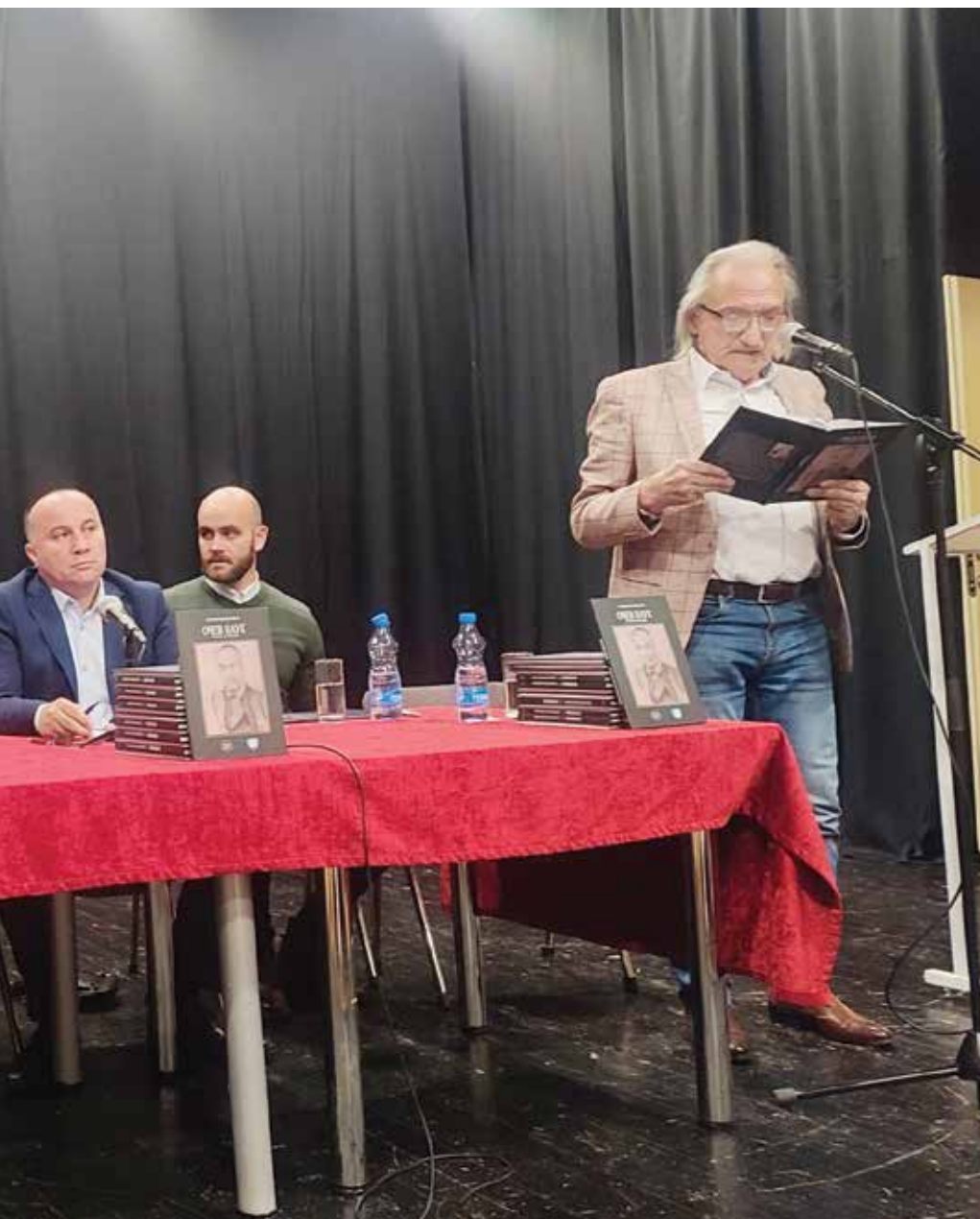
Такво приповиједање и поетисање су одраз његовог духовног бића и, скоро, његов већ препознатљив стил”, истакла је Пејовић Ратковић и прочитала дио из рецензије др Маријане Терић.

“Кецојевић, чувар нашег језичког и културног наслеђа, односно чувар прошлости и визионар будућности, ствара поетски свијет, слику националног идентитета која почива на вриједностима из патријархалне средине у којој је одрастао”, записала је Терић.

У ријечи говорника, публика је имала прилике да се увјери кроз фрагменте из књиге које је прочитао Миро Николић.

Аутор “Очевог наука” уз захвалност свима који су помогли да књига угледа свјетлост дана, али и да буде представљена, говорницима, публици, а посебно породици, кратко обраћање завршио је пјесмом која је, као и књига, посвећена оцу.

Промоцију књиге организовала је Књижевна заједница “Владимир Мијушковић” која је, уз Општину Плужине, издавач књиге. **С.М.**

ЖЕЉКО БАКРАЧ, ВЛАСНИК ПРЕДУЗЕЋА ЕКО ПИВА

Да је хотел мој, радио би већ четири године, имао три звјездице и 15 радника

Наш познати туристички посленик Жељко Бакрач оцијенио је за „Ријеч Пиве“ да и ове године очекује успјешну туристичку сезону, те да је задовољан најавама долазака туриста како у погледу попуњености смјештаја, али и када је ријеч о зип лајну и крстарењу језером.

Његово предузеће „Еко Пива“ већ годинама успјешно послује а на Ау-

тобуској станици коју је купио и гдје је опремио смјештајне капацитете, као и на Зип лајну запошљава 13 радника.

Бакрач тврди да је најбоља реклама задовољан гост, те да сваки туриста који дође у Пиву ако је задовољан услугом утиче на раст посјете.

-Тако је од када сам почео и када је ријеч о смјештају о зип лајну или

о крстарењу. Сви се морамо трудити да гостима пружимо квалитет и ако у томе успијемо, нема никаквих проблема – рекао је Бакрач.

Он сматра да су на туристичко пословање негативно утицале објективне тешкоће везане за епидемију корона вируса и руско-украјински рат, те да се то одразило на структуру гостију.

Као што је познато година у којој

је кренула велика епидемија негативно се одразила на туризам у цијелом свијету, а последице руско – украјинског рата још осјећамо.

Према мом миљењу, Руси и Украјинци били су међу најгалантнијим гостима, па је смањени долазак гостију из тих држава доста утицао на смањење прихода туристичких ресурса код нас и на осталим дестинацијама. Ипак, ми у Еко Пиви успијевамо да послујемо позитивно и надам се да ће тако бити и у шпицу сезоне. У предсезони, на посјету негативно су се одразиле временске прилике, али далеко од тога да је посјета била лоша. Најаве за јул и август су добре – оцијенио је Бакрач.

Он сматра да је хендикеп за Пиву то што је Хотел „Пива“ затворен, те да је објекат те врсте неопходан Плужинама. Бакрач је учествовао на лицитацији за хотел Пива, али је тада, као што је јавности познато, нешто вишу цијену понудио Бато Богдановић, отац кошаркашког аса Богдана Богдановића. Упркос амбициозним плановима, Богдановићи хотел још нијесу отворили, па он одавно зјапи празан.

–Одговорно тврдим да би, да сам ја постао власник, хотел радио већ четири године, био коректно сређен споља и изнутра и имао три звјездице, 15 запослених. Био сам спреман да реализујем тај пројекат,

али сада шта је ту је. Оријентисан сам на друге послове и сматрам да их успјешно радим током цијеле године, те да су задовољни и гости и

запослени који раде у ресторану на Аутобуској станици, зип лајну, као и они који брину о смјештајним капацитетима – казао је Бакрач.

Жељко Бакрач

СЈАЈНЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ ОБИЉЕЖИЛЕ СЕЗОНУ

Пивска прича – пун погодак

Судећи по најавама за шпиц сезоне и ово лето биће обиљежено добром туристичком посетом. Према ријечима Душана Радојичића из Парка природе Пива до 15. јуна Парк је посетило 5

500 туриста. Највише гостију било је из Израела, Белгије и Француске, а евидентирано је и доста посјетилаца из региона.

„У истом периоду остварено је 2500 ноћења, али сматрамо да је пра-

ва цифра знатно већа јер, нажалост, велики број пружалаца услуга смјештаја не пријављује госте, што нам представља велики проблем“, казао је Радојичић.

Премијерни концерт овогодишњег издања „Пиве приче“ обиљежио је наступ сјајних Саре Јо и Гоце Тржан.

„Веома смо задовољни и манифестацијом „Дани Пивског језера 2024“, рекао је Петар Таласан из Парка природе Пива, додајући да је та манифестација започела са школом пецања за најмлађе.

„Своје вјештине и риболовно знање са најмлађима несебично је дијелио наш суграђанин Мирко Вуковић, коме смо веома захвални на учешћу и организацији школе пецања.

Програм смо наставили такмичењем у спортском риболову. Најуспјешнији је био млади Никшићанин Лазар Зечевић, друго мјесто

припало је Луки Гломазићу, а треће Миму Тадићу“, рекао је Ђаласан.

У оквиру исте манифестације одржана је возња бициклима од Плужина до ријеке Врбнице и назад. Одржана је и дневна журка на градској плажи, а потом на градском амфитеатру концерт „4 Seasons acoustic band“ и феноменални Џенан Лончаревић.

Одржана је и бесплатна школа кајака за најмлађе, а свим заинтересованим а бесплатно су уступљени кајаџаци.

„Примијетили смо да овакве манифестације из године у годину привлаче све више посјетилаца, па ћемо у још бољем ритму наставити да радимо на промоцији нашег краја“, закључио је Ђаласан.

Бајо заустављен у финалу плеј офа

Након историјског успјеха и освајања Купа Црне Горе, екипа Бајо Пивљанин је наставила да пружа сјајне партије у Футсал лиги Црне Горе. Прољећни дио сезоне одиграли су готово перфектно и на веома високом нивоу. Бајо је редом побеђивао противнике, па је сезону завршио на другом мјесту, заказавши тако дуел у четвртфиналу плеј офа са которским тимом Сатарро 2019. Бајо је лако дошао до полуфинала плеј офа, јер је најприје у Котору савладао Сатарро 2019 6-4, а затим је у Никшићу убједљиво славио са 11-4. Права провјера је уследила у полуфиналу гдје са Бајо састао са финалистом из прошле сезоне екипом Улциња. У Никшићу славили су наши момци резултатом 5-4. Након ремија у гостима у Улцињу 4-4, Бајо је кроз пенал заврш-

ницу обезбиједио финале плеј офа, гдје га је чекао добро познат противник КМФ Титоград.

У првом мечу у СЦ Верде, Бајо је водио голом Данила Вуковића у седмом минуту, али је Титоград успио да преокрене резултат головима Ацића и Цимбаљевића.

Ипак меч је обиљежила у најмању руку дискутабилна одлука судија да свирају пенал за домаћина, након којег су и стигли до преокрета. На снимцима са меча јасно се види да је фаул направљен изван казненог простора али судије су ипак свирале пенал.

Бајо је у другом мечу поражен 2-4. Голове за наше су постигли Горан Давидовић и Лука Марковић, док су се у листу стријелаца код гостију уписали Марко Спасојевић, Дејан Миличић, Горан Делић и Милун

Секулић.

Последњи меч, трећи по реду у финалу плеј офа у СЦ Верде у Подгорици донио је још један трофеј седми у низу са екипу КМФ Титоград, која је побједила наше момке резултатом 6-3. За Бајо су голове постигли Дурутовић, Данило Вуковић и Огњен Сушић, док су побједу домаћину донијели Филип Марковић, Александар Обрадовић, Лука Вулетић, Борислав Ацић двоструки стријелац и Никола Цимбаљевић.

Упркос поразу у финалу може се рећи да је иза екипе Бајо Пивљанин одлична сезона. Тим се након прошлогodiшњег петог мјеста када се нијесу пласирали у плеј оф, вратио тамо и гдје и припада, у сами врх црногорског Футсала. Иако су сви играчи подједнако допринијели сјајној сезони, треба истаћи да је најбољи стријелац лиге нападач наше екипе Горан Давидовић са чак 73 постигнута гола, док је далеко иза њега, други, играч мојковачког Брскова Милета Вучетић са 47 погодака.

Б. ТАДИЋ

Фото: Ж. Шанурић

Управа КМФ Бајо Пивљанин: Сезона за радовање

Сезона 2023/24 је једна од најуспјешнијих сезона у дугогодишњој историји Кмф Бајо Пивљанин. Поред титуле првака Црне Горе у сезони 2010/2011 ове године смо успјели да освојимо пехар намијењен освајачу Купа Црне Горе, наводи се у саопштењу достављеном редакцији „Ријеч Пиве“. Морамо посебно напоменути да је сезона била изузетно напорна. Рачунајући Куп утакмице, одиграли смо укупно 39 утакмица. Регуларни дио сезоне смо завршили на другој позицији у конкуренцији 7-8 клубова који су приближног квалитета и стекли право учешћа у плеј офу гдје смо у четврфиналу за противника имали екипу из Котора. Тај први степен смо релативно лако прошли побједама у обје утакмице. У полуфиналу нас је чекао пуно тежи задатак гдје смо за противника имали изузетно квалитетну екипу Улциња која је селектирана за највеће домете. И сам почетак утакмице није наговјештавао добар крајњи епилог по нас.

Наиме већ током 10 минута игре смо имали заостатак од три гола. Играчи вјероватно од превелике жеље нијесу најбоље ушли у меч. Међутим, како је вријеме одмицало, консолидовали смо се, много боље смо изгледали на терену, играчи су дали све од себе и нијесу се предавали и сав тај труд се исплатио тако да смо на крају преокренули резултат и повели у серији 1:0. Реванш меч у Улцињу је био један од оних мечева који ће екипа памтити читав живот. Утакмица пуна преокрета, пред пуним трибинама, гдје смо у пенал серији успјели да побиједимо и уђемо у финале. У финалу нас је чекао шестоструку првак Црне Горе у фут-

салу, екипа Титограда, екипа којој смо „отели“ пехар побједника купа у фебруару. На том задњем кораку смо стали. Некако је дешавање из првог меча и кардинална судијска грешка која је ријешила ту утакмицу усмјерила читав ток финала на воденицу Титограда. Остаје жал што у утакмицама финалним утакмицама нијесмо били комплетни, што због повреда, што због парних картона.

У добром дијелу читаве серије против Титограда смо били конкурентни, међутим на крају је дошла до изражаја пуно већа ротација и боља физичка спрема нашег противника. Овом приликом честитам још једном екипи Титограда на ти-

тули првака Црне Горе која је апсолутно заслужена. Ипак тај пораз у финалу не умањује један јако велики резултат који је екипа остварили. Сад нам предстоји пауза до почетка нове сезоне гдје сигурно опет имамо највише амбиције.

Покушаћемо да неке ствари унаприједимо, неке грешке да исправимо, да надоградимо постојећи играчки кадар и да надам се спремно уђемо у нову сезону. Да је неко на старту сезоне понудио два финала и један трофеј сигурно би објеручке прихватили, али ипак ово је била прилика за дупли пехар, али кад се све сабере сезона за радовање“, наводи се у саопштењу.

ИЗ КЊИГЕ МАРКА ВУЈАЧИЋА „ЗНАМЕНИТИ
ЦРНОГОРСКИ И ХЕРЦЕГОВАЧКИ ЈУНАЦИ“
(ПРОСВЕТА, 1953. ГОДИНЕ)

Неустрашиви јунак и праведни човјек

О историјској личности Баја Пивљанина Николића, као хајдука и харамбаше хајдучког највише нам казује предање народно. Али то предање често и гријешу, највише кад се говори о последњим а с тим и врло значајним годинама његовог живота. Наиме предање изједначује Бајово хајдуковање против Турака по горама и планинама црногорским и херцеговачким и његову активност и рад у служби млетачкој, као старјешине млетачке нерадовне војске. Углавном тачно је да је Бајо водио хајдучке чете, светио рају, пљенио турске аге и бегове, подизао ослободилачку свијест поробљеног народа. Предање и пјесме задржали су га у успомени као неустрашивог јунака и праведна човјека. И после ступања у службу млетачку Бајо не ради само за интересе Млетачке републике. Он помаже свој поробљени херцеговачки народ и на крају славно гине на Вртијељци браћећи с Црногорцима Сулејман-аги да продре на Цетиње. Бајо Николић Пивљанин родио се у селу у Рудиницама (Ивановићима). По предњу, када је погинуо Бајо је било око 50 година. На основу тога говоримо о 1635. години као години његовог рођења.

Бајови родитељи били су сељаци осредњег стања. Највише су се бавили сточарством. По једном запису Пивског манастира помиње се да је отац Бајов дао неки прилог и да се звао Јован. Јован је имао три сина: Баја, Николу и Стевана. Бајо је са оцем и браћом радио разне послове у домаћинству а највише је чувао овце као и остала сељачка момчад. Када му

је било отприлике осаманаест година удружи се са неким трговцима који су по Пиви куповали стоку и гонили је на турски пазар у Рисан. Три, четри године Бајо је помагао овим трговцима док се није потпуно навикао на трговину и почео самостално да тргује. У Рисан или такозвану Рисанску Габелу Бајо није само догонио стоку, већ вуну, овчје чапре и друге производе сељачке. За извјесно вријеме стекао је добру зараду, тако да се његово имање почело издвајати од других. За себе је подигао лијепу кућу на два боја, чије су се зидине и до данас очувале. Бајо је у свакој прилици помагао својим комшијама и племеницима, било новцем, стоком или добрим савјетом и другим. Отуда га и народне предање памти још као момка и придаје му најљепше особине које је он заиста и посједовао.

Као момак био је виђен, „лијеп као лијеп дјевојка“, како је остало у народу. Лијеп се облачио, а увјек је уза се носио двије мале пушке, али

кријући од Турака.

Стоку за трговину није куповао само по Пиви. Ишао је и по другим крајевима херцеговачким. Једнога дана у саму јесен дође у Горње Казанце (Село близу Гацка) и отпочине код Кнеза Богдана Паповића. Кнезу који је раније чуо за Баја, би мило што видје у својој кући, зато га добро дочека и заустави га неколико дана. У кнеза Богдана била је лијепа ћерка Милица, већ приспјела за удају. Бају се допаде, па у згодној прилици рече кнезу:

- Ево, кнеже Богдане, у тебе дјевојка за удају, а ја момак за женидбу, па ако је тебе и дјевојци по вољи можемо постати пријатељи.

Кнезу би ово мило. Истина његова кућа је богата а Милица згодна али је Бајо за своје године и бистар и паметан, а наочит као један по један који му је у кућу досада долазио.

- Бајо што је до мене и ријечи моје даћу ти Милицу- одговори кнез. - Но ваља и њу да приупитамо шта мисли.

Одмах дозваше дјевојку, а она, кад чу о чему се ради, постидје се као и свака дјевојка сељачка. Од стида ништа не проговори већ изађе из куће. Богдан одмах за њом и поново је припита хоће ли за Баја.

- Кад је теби мило, бабо, мило је и мени.

Богдан је узео за руку и брзо с њом у кућу, код Баја.

- Ми Бајо обоје пристасмо, но вади обиљежје да вјеридбу углавимо.

Бајо даде дјевојци обиљежје и учини зговор са кнезом Богданом када ће са сватовима доћи да води Милицу. Одатле оде у Пиву.

По Пиви се пронесе глас да је Бајо Јованов испросио цуру у Гагачком вилаету из добре куће Паповића. Кућа Јованова, Бајова оца, спрема се за велико весеље: није шала, жени се на прољеће најстарији син, чија женидба треба да донесе срећу породици и цијелом братству.

У међувремену, прије него што ће Бајо доћи по дјевојку, у Гацку се промијенио паша. Дотадашњег који је од старости изнемогао, замијенио је млађи човјек спретнији и паметнији. Нови паша или како је у народу остало, паша казначички био је поријеклом из Херцеговине, из села Горњих Казанаца од породице Тепавчевића.

Бајова кула

Као дијете одведен је у Цариград, гдје је потурчен и дат на школу. Брзо се истаклао и заузимао разне положаје, прво у Цариграду, а онда у Травнику гдје је био главни савјетник везира травничког. Везир му је, са потврдом султана, дао титулу паше и Гатачки вијалет на управљање. Овај Турчин никада није заборавио ко је и одакле је. И много се зарадовао када је добио Гатачки вилајет, јер ту су његови рођаци и браћа, ту је мјесто гдје се родио и до тринаесте године живио.

О новом паши одмах се сазнало и из свих села долазили су виђенији људи да му се поклоне и поздраве га као новог господара. Он је све добро примао али је стављао до знања да неће трпјети никакву непослушност, а да је ту „царски закон који ће свакоме по правди пресудити“.

Паша у Казанцима сагради лијепу џамију и подигне себи „конак“, а раји направи малу цркву „ђе ће се своме богу молити“.

Негдје с прољеће, обилазећи кнежеве, сврати код кнеза Богдана. Кад му сагледа ћерку Милицу. Прекиде сваки разговор о ономе ради чега је

био дошао. Онако с висине како би то учинио сваки паша обрати се кнезу

- Видим у тебе згодну ђевојку и добро би било обојци кад би ми је дао.

- Бих ти је дао честити пашо, прије но икоме, али ђевојка је испрошена у Пиву, за Баја Николића.

- А били ме ти, дјевојко, - упита паша Милицу, опслуживала

- Бабо ти је за мене казао све што се имало казати

Паша скочи љутито па ће пут Богдана:

- Нећеш ми ти кнежевати више у Казанцима, Богдане Паповићу! Даћу је кнежевство Тепавчевићима мојим рођацима; а а могло би те ово главе и куће коштати!...

- Не честити пашо, па ево дјевојке, ласно ћемо ми за Баја и прошевину његову, - завапи несретни кнез, који видје да се паша нимало не шали.

И ту удесише ово- да позову Баја и да дјевојка пред њим и пред пашом и пред својим оцем да од прве прошевине нема ништа и да ће она пашу и никог другог.

Бајо се спремао да иде по дјевојку са сватовима кад му стиђе глас из Ка-

занаца, од паше, да су чему се нађе, одмах крене за Казанце. Бајо нимало не би мила пашина порука, али није се имало куда- морао је ићи. Изабра пет шест братственика и оде пут Казанаца. Кад се приближио „конаку“ пашиноме, дружину остави на скривеном мјесту, јер Турци су старе варалице и ко зна шта је овај паша спремио. Пуцњи из Бајове двије пушке биће знак да се нешто догодило и да дружина одмах полети пут „конака“

У сами мрак Бајо је ушао у сараје пашине. Ту је, на своје чуђење, нашао кнеза Богдана и своју вјереницу Милицу. Паша даде Бају столицу, и пошто га почаста кавом и дуваном, обрати му се:

- Звао сам те, Бајо Николићу јер сам чуо да си спросио шћер овог мог кнеза. А она се и мени допада, па ево овђе и мене и тебе и Милице и Богдана, па нека дјевојка одабаре којег ће од нас двојице за ђувегију.

Кад чу ове пашине ријечи, Бајо се замисли. Одмах се досјети да је ово све унапријед уређено и да дјевојка не може бити његова. Зашто на крају, не би била у својој кући, а не овдје у пашиним сарајима. Окрену се пут Милице и упита је.

- Оли ђевојко поћи за ме ка што си ми ријеч дала, а је тебе обиљежје или за пашу казаначкога

- Ја за пашу и никога другога - одговори дјевојка.

- Онда ми дај руку да узмем обиљежје којим смо вјеридбу углавили.

Несретна дјевојка, не надајући се злу, пружи руку. Бајо је хитро ухвати и још хитрије оштрим јагаганом удари у срце. Дјевојка пада мртва. Паша и Богдан скочише и од чуда занијемеше па ни ријеч да проговоре.

Бајо онда ухвати преплашенога пашу и једним јаким ударцем ножа и њега уби. Кнез Богдан искористи прилику па умаче преко врата пут своје куће. Три, четири Турчина из пашине пратње не стигоше ни да га питају зашто бјежи, кад кроз прозор „конака“ грунуше двије пушке. Турци полетјеше пут пашине собе, но их заустави глас Бајов.

- Не овамо Турци, без велике ваше погибије!

Уто дотрча Бајова дружина. По „ко-

наку“ отпоче бој ни с пушком ни с цефердаром, већ с голим јагаганом. Два Турчина су посјечена, и два жива ухваћена. Један братственик Бајов био је рањен.

Бајо с дружином похара сараје пашине, па их запали те изгорјеше заједно с Турцима, живим и мртвим и са невјерном дјевојком. Запли тек направљену џамију (Мунара од ове џамије остала је сачувана све до данас. За вријеме борби 1942. године партизани су је запалили, али због недостатка експлозива нијесу успјели да је сруше, те и данас мунара стоји) и крену пут куће кнеза Богдана. Узгред и њу запале и убију кнеза који се у кући био сакрио.

Тако се Бајо освети и паши и Богдану и невјерној ђевојци што су дирнули у његову част и част цијелог братства и племена. Народна пјесма лијепо је запамтила овај догађај. Ево једног извода:

„ Књигу пише паша казаначки,
А шаље је Пивљанину Бају
У малено село Рудинице
Овако му паша поручује:
Чујеш мене Пивљанину Бајо!
Чим добијеш листе књиге бијеле
Одмах хитај Гацку широкоме,
Чекаћу те у Горње Казанце
На сараје што сам начинио“
- Кад је Бајо књигу проучио
Голему се јаду досјетио.
Собом узне неколико друга
Па га ето Гацку широкоме,
У Казнаце на пашине дворе.
Сакри Бајо дружину осталу
А сам оде паши на чардаке.
Паша Баја дивно дочекао
Частито га кавом и дуваном
Бајо виђе на пашину кулу
Пријатеља казаначког кнеза
И са њиме своју вјереницу.
- Пошто се је одморио Бајо,
Паша њему поче бесједити:
„Ти си, Бајо, цуру испросио
У Богдана казаначког кнеза
Ти просио, а ја препросио;
Па сам зато тебе дозивао
Да питамо лијепу ђевојку
Нека бира пашу или Баја.
- Виђ Милице змија је заклала
Ђе изабра пашу казаначког
А остави Пивљанина Баја,
- Скочи Бајо на ноге лагане
Па ђевојци ријеч проговара:

Бајо Пивљанин

„ Ој Милице моја заручнице,
Врати мени прстен и дарове
Што но сам их теби поклонио!“
- То ђевојка једва дочекала
Па му врати прстен и дарове.
Али Бајо неће мировати
Но потеже иза паса ножом
И удари Милицу ђевојку,
Мртва паде пред ноге пашине.
Онда Бајо пашу дохватио
И оштријем ножем ударио
Те га жива земља не дочека
- Побјеже му кнез казаначки,
Онда Бајо пушку опалио
Да га чује дружина остала ...
.....
Кад по кули благо покупише,
Запалише кулу џамију.
Па одоше ноћно без мјесеца.
На кнежову кулу ударише
И убише несретнога кнеза
И бијелу му кулу запалише.
- Побјегоше Пиви валовитој
Кад је Бајо у Пиву дошао
Каза браћи шта је учинио. . .“

Кад је дошао у Рудинице, одамах је казао браћи да се растуре о бјеже куд знају, Јер Турци морају осветити свога пашу. И извише самих Рудиница, на Боровој Глави, налазиле су се неколике турске карауле са бројном посадом.

За неколико дана расели се и оста пуста богата кућа Јована Николића. Јер живот је био пречи од свега другог. Бајо ријеша да се више не враћа у Пиву, но да се одметне и хајдукује и свети рају херцеговачку.

Кад се ово рашчуло, свакоме је било јасно да ће млади хајдук Бајо бити

прави хајдук кад и онако човјечки и јуначки одбранио своју част. А Турци, били су љути као рисови. Доста недужних Пивљана настрадало је и платило за пашу. „ И бајо је био раја, па је убио пашу, а сва је раја једнака“, - говорили су они. И настављали су са пљачком и мучењем.

Бајо се привремено пребацио у Дробњак и најмио код неког кнеза Томића; казао се по именом Спасоја Соколовића из Планине Пивске. Мислио да се одатле повеже са каквом хајдучком четом. Убрзо пошто је дошао приспјела је косидба у Провалијама (Буковици) на ливадама Хасан аге Капчића. Хасан- ага нареди кнежевима да му пошаљу добре косце. Кнез Томић, поред других, посла и новог најманика, Спасоја Соколовића, јер је био снажан а у најбољим годинама. Косци уђу у ливаду и изабери Баја за козбашу.

Нијесу ни пун сат косили, а Бају се сломи коса. Оде под једну букву, да је начини, а остали посједају по откосиима. Утолико и Хасан- ага на коњу. Разиграо Турчин коња и изгледа весео. Но кад видје косце како одамарају, одамх се наљути. Завика пут њих да се дижу, јер почивати не смију прије вакта. Један од косача, постарији човјек, видећи да љуто Турче може свашта урадити, рече да не би починули но се козбаши коса сломила, па чекају.

- Па зар је толико намјешта, те вас је све смео да не косите – завика Хасан- ага и оноде коња под буковом гдје је Бајо био.

Бајо начинио косу и полако се придже, кад пред њим Хасан- ага. Потегне камцију и поче ударати Баја:

- Влашку ти мајку, збијаш ли ти шалу са Хасан- агом!

Хасан бије и псује а у Бају све ускиптјело. Наљути се до зла бога, па подиже косу. Удари агу по врату и смаче му главу са рамена. Докопа му коња и оружје и итече.

Кад косци видјеше шта би, куд који, разбјешаше се. А Бајо преко ускока дође у Морачу, јуначко легло и уточиште херцеговачких и црногорских хајдука.

Народна пјесма лијепо је запамтила Бајов састанак са ускпцима и Хајдучима у Морачи.

ВИДОЈЕ ЖАРКОВИЋ, СТАЗАМА СЛОБОДЕ 1941-1945 (15)

Видоје Жарковић (1927 – 2000.) као петнаестогодишњак прикључио се партизанима и равноправно са осталим борцима учествовао у бројним биткама широм Југославије.

Након Другог свјетског рата био је на разним војним дужностима у Југословенској морнарици до 1965. године. Образовао се на Војној поморској академији и Високој школи политичких наука. Обављао је низ најважнијих партијских и државничких функција у Црној Гори и Југославији (предсједник Извршног вијећа Републике Црне Горе 1967-1969, предсједник Народне скупштине Црне Горе 1969-1974, члан предсједништва СФРЈ, предсједник ЦК СК ЦГ...)

У књизи „Стазама слободе“ (Побједа/Историјски институт Црне Горе – 2005) објављена су његова детаљна сјећања о Другом свјетском рату и бројним биткама у којима је Жарковић учествовао. У неколико наставака објавићемо нека поглавља из тог изузетног дјела.

На Вилића Гувну погинула 44 партизана

Једнога дана ме штаб дивизије, који се налазио у Јабланици, послао да понесем пошту штабу 7. банијске дивизије, који се налазио на положајима негдје око обронака планине Радуше и превоја Макљен. То је био веома далек пут за изнемоглог и гладног курира.

Долином Раме, куда сам ишао, куљале су колоне наших рањеника и болесника ка Неретви. Непријатељска авијација је стално дејствовала – убијајући наше рањене другове и рањавајући здраве.

Враћајући се из штаба 7. дивизије, у Прозору сам се срио са Петром Војводићем, командиром курира наше дивизије. И он је био донио пошту у Врховни штаб и спремао се за повратак у Јабланицу. Када ме видио онако изнуреног и уморног, рекао је: „Пођи са мном да нађемо нешто да једемо“. На моје питање гдје то можемо наћи у овом разрушеном градићу, препуном наше војске и рањеника, одговорио је: „Па тамо, гдје мора да има – у Врховном штабу“. Ја сам одмах помослио на Тита и чанове Врховног штаба, па сам рекао Петру да је неозбиљан, како можемо ићи да од њих тражимо храну. Петар ми је одговорио: „Нећемо тражити од њих већ од њихових куvara“. И повео ме Петар у кухињу Врховног штаба која је била у призмељу једне куће покрај цесте која је из Прозора води долином Раме ка Јабланици, којом су се кретали камиони са нашим рањеницима. Петар је познавао особље у кухињи и одмах је, галамцијски како је обично говорио, рекао: „Дајте овом малом нешто да једе, видите ли да једва иде од глади. Ово је курир штаба наше дивизије“. Ту су мене и Петра заиста добро угостили. Чим сам се најео предложио сам Петру да одмах кренемо за Јабланицу: „Ако

одмах кренемо, стићи ћемо у штаб дивизије до зоре“. Петар се насмијао и рекао: „У штаб ћемо да стигнемо до зоре. Али, одмах нећемо кренути већ ћемо мало и да одспавамо“. Замолио је командира страже да нас последи поноћи пробуди и да заустави један од камиона који превозе рањенике да се нас двојица укрцамо на њега, да не идемо пјешке на тако далек пут.

Пред зору је заустављен један камион: Петар је стао на парапет, а ја сам се попео на каросерију. Онако у мраку, повриједио сам рањеника, који је на мене загламио, дозивајући комесара рањеничког ешалона, који је сједио у кабини, да ми нареди да сиђем са камиона. Комесар се загламио, а ја сам, препознавши његов глас, од среће скочио са камиона и потрчао пут кабине да загрлим комесара. Био је то мој рођак и мој комесар чете Гојко Жарковић, који је рањен у броби за Ливно. Моја радост је била неизмјерна зато што смо били добили глас да је он погинуо од бомбардовања у некој рањеничкој колони. А он, ево, жив и здрав!

Настала је радост и међу рањеницима када су сазнали да су се тако случајно срели два рођака и када сам им ја рекао да смо били обавијештени да је Гојко мртав.

Гојко је већ би прездравео. Нога му није ампутирана. Спремао се да се што прије врати у нашу бригаду када она стигне у Јабланицу.

Гојка сам волио и као рођака и као комесара. Он је био јединац у мајке – отац му је несрећним случајем погинуо када је Гојко имао годину дана. Мајка Станица се није преудавла – школовала је свога јединца. Гимназију је завршио у Никшићу, а у Сарајеву је студирао шумарско-пољопривредни факултет. Пред рат је постао комуниста. Организа-

Партизани

тор је устанка у нашем крају. Био је благе нарави, изузетно поштен. Био је и веома храбар. На Бугојну је био међу првима у јуришу на усташко утврђење на брдашцу Горици, гдје је и лакше рањен. У борби за Мали Стожер, опет је био први у јуришу. Људи у батаљону су га вољели и цијенили као комесара.

Послије двадесетак дана, нас

двојица курира штаба 2. пролетерске дивизије смо са Главатичева послати да понесемо пошту 7. банијској дивизији која се налазила на планини Прењ, у заштитници. Враћајући се са Прења, поред Борачког језера, видјели смо једног усамљеног рањеника на коњу, који се једва одржавао у седлу. Наших јединица није било у близини. Када смо му пришли, на

моје запрепаштење видио сам да је то Гојко. Он је оног јутра када смо се растали у Јабланици тешко рањен од бомби које су читав дан сасипали непријатељски авиони. Преко Прења је некако пренијет на носилима, а онда, пошто није било довољно људства за носила, стављен на коња. И неким случајем је остао сам. Повели смо га до Главатичева и смјестили у болницу.

Он је ускоро евакуисан за Црну Гору. Био је на кратком опоравку код своје мајке. И онда крену на Жабљак да се прикључи бригади која се налазила на положајима према Колашину. Нажалост, тога дана су њемачки авиони бомбардовали Жабљак и Гојко је поново веома тешко рањен. Од те ране остао је доживотни инвалид.

Док су се крајем фебруара водиле борбе око Коњица и у долини Неретве ради пробоја наших јединица ка Херцеговини и Црној Гори, јаке њемачке снаге су кренуле из долине Врбаса ради пробоја ка превоју Макљен који доминира прозорском котлином. У Шћиту и Прозору се налазио највећи до рањеника и болесника из наше Централне болнице. А од Прозора, долином Раме, кретале су се колоне наших јединица ка Јабланици. Надвила се смртна опасност над Централном болницом и јединицама у долини Раме и Неретве. Ако Њемци успију у овој својој намјери, довешће се у питање читав план о пробоју ка Херцеговини. Због тога је Врховни штаб вратио дио јединица 1. и 2. пролетерске дивизије из долине Неретве да, заједно са јединицама 7. дивизије, спријече овај продор и одбаце њемачке јединице назад ка Бугојну.

Четврта црногорска пролетерска бригада је пребачена из рејона Коњица и у покрету се 2. марта сусрела на Вилића Гувну са њемачким јединицама – 717. дивизијом, на правцу њеног главног удара. Настала је једна од најтежих битака ове славне бригаде. Уз велике жртве њемачке јединице су заустављене и натјеране на повлачење. Цијена је била велика: 44 погинула наша борца и 30 рањених!

(Наставиће се)

КУД Пива обиљежава три деценије постојања:
Са сјајног наступа на Граховцу - Фото: Жељко Шапурић

Пивљани и ове године пјешачили до Острога
Фото: Милица Тодоровић

ISSN 2536-5711

9 772536 571002 >

e-mail: rijec.pive@gmail.com